

Az egyik szociális munkás, Reno ezután elindult utcázni és egy ideig vele tartottam. Akkor láttam, hogy azok a fiatal punkok, akik az Alexanderplatzon tanyáznak, és a Straßengefert árulják a metrón, a szenvedélybeteg-ellátásban dolgozó utcai szociális munkások ügyfelei.

Synanon – komplexum szenvedélybetegek részére⁵⁹

Harmuttal és Joannával, a kolléganővel, aki az önkéntes szociális évét tölti a SIEFOS-nál, egy alkalommal meglátogattuk a Synanon régi épületét a Lichtenberg kerületben.

A Synanont szenvedélybetegek hozták létre 1971-ben olyan betegek részére, akik szermentes életet akartak élni. A rendszerváltás után megvásároltak Kelet-Berlinben, Lichtenbergben egy hatalmas, zárt területet, és a meglévő épület mellé még lakótereket, irodákat és üzlethelyiségeket építettek, és egy olyan komplexumot alakítottak ki, amely teljesen önálló.

A belépőnek itt mindenét oda kellett adnia a közösségnek, ha volt valamilyen havi bevétele, azt is. A régi ruháit sem tarthatta meg, de cserébe mindent megkapott a közösségtől, amire szüksége volt. Kórházi elvonó vagy terápia után fél évig nem ápolhatott külső kapcsolatot, az első hetekben ki sem tehetta a lábát a Synanon területéről, azután is csak csoportban. Eleinte a belső területen is tilos volt egyedül lennie, mindenhova csak kísérettel mehetett. Mindez a nap huszonnégy órájára érvényes volt! A legszigorúbb szabályok, amelyek megszegése esetén kirúgták a lakót, a következők voltak: tilos drogozni és alkoholt fogyasztani, tilos dohányozni és tilos az agresszív viselkedés.

A Synanon rendszerében nagyon fontos volt a hierarchia. Minél régebben lakott a komplexumban valaki, annál több volt az előjoga. Az ebédlő falán lógott egy nagy tabló, amelyen érkezési sorrend szerint fel voltak sorolva a lakók. Ez egyben a rangsort is jelentette.

A Synanon elítélteket is befogadott, olyanokat akik itt tölthették le büntetésük utolsó két-három évét.⁶⁰

Minden bentlakónak dolgoznia kellett a Synanon területén. Az első hetekben elég volt, ha csak a konyhán besegít. A Synanon helyben működtetett pékséget, nyomdát, mosodát, költöztetőszolgálatot – mindebből a cégnek bevétele volt, így tudta a nagy komplexumot fenntartani és lakóit ellátni. Az épületet 500 lakóra tervezték, de 150-nél többen sose laktak benne egyszerre.

A komplexumban rendelő orvosok, sajnos szép lassan mind felmondták a praxisukat, mert nem volt elég páciensük. Mivel a műhelyekben kizárólag helyben lakó szenvedélybetegek dolgoztak, akik nem voltak az adott szakma mesterei, sokszor maga a termelés vagy a szolgáltatás is akadozott. Előfordult, hogy valaki lelépett vagy visszaesett és a munkaerő hiánya problémát okozott. Mindezek ahhoz vezettek, hogy ezt a nagy komplexumot be kellett zárni, és a belvárosban lévő kis épületben voltak kénytelenek tovább folytatni a munkát, kicsit másképp, több szakemberrel, de javarészt ugyanazokkal a szabályokkal.

Mivel a Synanon zárt intézmény volt, védelmet adott a szenvedélybetegeknek önmaguk és a külvilág ellen.

De vajon mi értelme ilyen szigorúan tiltani a dohányzást, vagy mi értelme még a WC-re is kíséretet rendelni a beteg mellé? Hartmut szerint mindegy, hogy a józanodása első

⁵⁹ www.synanon.de

⁶⁰ Szendélybeteg vagy pszichiátriai beteg elítélteknek lehetőségük van arra, hogy büntetésük utolsó éveit egy intenzív terápia befejezése után egy ilyen szigorú rendszerű, zárt intézményben töltsék le.

napjaiban milyen szabályokat állítunk fel a szenvedélybetegnek, az a fontos, hogy legyenek egyértelmű szabályok, amelyeket neki gondolkodás nélkül be kell tartania.

Drográpiás Centrum⁶¹

A Drográpiás Centrum (Drogrtherapie Zentrum – DTZ) nyílt napjára a SIEFOS két munkatársával látogattam el.

A Drogrtherapie-Zentrum egy hatalmas épület- és szolgáltatáskomplexum felépülőben levő drogosok részére Friedrichshainban, nem messze a SIEFOS-tól. A nyílt napon bemutatták működésüket, amelynek középpontjában a szermentes élet és a munkaerőpiaci reintegráció áll.

Egy év alatt 530–590 drogfüggő fordul meg náluk. Reintegrációs modelljük az orvosi kezelés és a drogfüggők szociális integrációjának kombinációja, másrészt ambuláns- és bentlakásos terápia, ambuláns utógondozás és támogatott lakhatási szolgáltatások integrációján alapul.

A terápia befejeztével sok esetben szembesülnek a szenvedélybetegek azzal a problémával, hogy az elsődleges munkaerőpiacon nem tudnak elhelyezkedni, és munka nélkül nő a visszaesésük esélye. Ennek orvoslása érdekében a Drográpiás Centrum minden terápiás kezelési szolgáltatását az ügyfelek társadalmi reintegrációjának a segítése egészíti ki, ami a munkába állás, illetve a megfelelő képzések felé irányítást jelenti. Ez a fajta segítség a terápiás szakaszok alatt egy párhuzamos folyamatot képez.

Kialakítottak egy tréningtermet is olyan céllal, hogy az itt elhelyezett számítógépeken az ügyfelek számítógépes tanfolyamokon, álláskeresési tréningeken, egyéni munkakeresési vagy képzési tanácsadáson vegyenek részt. Az álláskeresést szerepjátékok segítségével gyakoroltatják a szakemberek.

Ideális esetben a drogfüggő a következő felépülési lépéseken megy keresztül:

1. Felvétel.
2. Elvonó – Count Down –, ehhez egy orvosi javaslat szükséges, valamint az, hogy a betegbiztosító átvállalja a költségeket.
3. Átmeneti szállás – ha várni kell a terápiára az elvonó után; ez a 12 fős átmeneti szállás 1-3 hónapra drogmentes környezetet biztosít és így csökkenti a visszaesés esélyét. A betegeknek szabadidős programokat és csoportokat biztosítanak.
4. Hosszú távú terápia (Grünwald Villa) – fél éves terápiát négy hónapos adaptációs szakasz követ. Ez a teljes fázis nem a belvárosi főépületben, hanem egy külvárosi villában, Grünwaldban található. Az egyéni- és csoportterápia mellett munkaterápia, jogi-, szociális segítségnyújtás és igény esetén párterápia is biztosított. A terápia 5. és 18. hetében a négy szekció képviselői közösen beszélnek meg az esetet, és találják ki, hogy a terápia végeztével, azaz a 13. hét után merre irányítsák az ügyfelet. Felvétel 16 éves kortól lehetséges, és feltétele a befejezett elvonó.
5. Rövidtávú terápia (Haus Collignon) – szintén a város szélén egy 24 fő elhelyezésére alkalmas tóparti épületben (Wannsee) található. A rövid távú terápiát azok választják, akiknek a hosszú távú terápia túl hosszú, az ambuláns kezelés pedig nem elég „biztonságos”. A terápia maga három hónapos, ezt 6-18 hónapos ambuláns kezelés követi. A középpontban egyéni terápia, kompetenciaerősítés és sok szabadidős program áll. Esetkonferencia a 4. és 10. héten történik. Felvétel 18 éves kortól lehetséges, ennek feltétele a befejezett elvonó. A rövid és a hosszú távú terápia egyaránt négy pilléren alapul: az orvossal és a szociális munkással való

⁶¹

www.dtz-berlin.de

- együttműködésen, a munkaterápián (kéességfejlesztés, pénzkezelés, háztartásgazdaságtan) és a pszichoterápián.
6. Ambuláns pszichoterápia – azoknak, akik elvégezték a bentlakásos terápia valamelyikét, vagy pedig azoknak, akiknek arra nincs szükségük. A segítő szakemberek a pszichodráma, mélylélektan, gestaltpszichológia, traumaterápia módszereivel dolgoznak egyéni- és csoportterápia formájában. Fontos szerepet játszik a hozzátartozókkal való munka. Az ambuláns pszichoterápia legfeljebb 18 hónapig tarthat és feltétele, hogy az illetékes szerv a költségeit átvállalja.
 7. Terápia utáni utógondozás és támogatott lakhatás (Nordax) – az ügyfelek a központi épületben vagy a város más részein rendelkezésre álló, a fenntartó tulajdonában levő egy- és kétszobás lakások közül választhatnak aszerint, hogy egyedül, családjukkal vagy más drogfüggőkkel együtt szeretnének együtt lakni. Homoszexuális drogfüggők külön az ő számukra fenntartott 8 személyes lakásba költözhetnek, ahol segítőjük szintén homoszexuális. A fő hangsúly ebben a fázisban a munkaerőpiaci reintegráción, munkakeresésen, képzéseken van, de emellett biztosított a lakáskeresési és adósságrendezési segítség is.
 8. Szociális üzemek – A Drogterápiás Centrum védett munkahelyeket alakított ki a komplexumon belül. Az épületben két „szociális üzem” működik. Az egyik az utcafrontra nyíló étterem, a Die Garbe, amely idén ünnepli 10. születésnapját. A másik egy takarítócég, a Cleanex. Mindkettő MAE- állásokat kínál, valamint képző intézmény és gyakorlati hely is egyben. Ha valaki elvégezte a terápiát, lehetősége van szakács, pincér vagy épulettakarító képesítést szerezni.

Berliner Tafel⁶²

Meglátogattam az önkéntesek által működtetett berlini ételbank, a Berliner Tafel központi irodáját is Berlinben. Hatalmas raktárépületek között bolyongtam, míg eljutottam hozzájuk. Egy „állandó alkalmazott”, Angelika várt rám és ő válaszolt a kérdéseimre.

A Berliner Tafel 16 évvel ezelőtt jött létre. Egy munkatársuk hozta az ötletet az Egyesült Államokból, a minta a New York-i City-Harvest volt. Eleinte személyautókkal gyűjtötték össze a kidobásra szánt, de még jó élelmiszert a piacokon, üzletekben, éttermekben, hogy szétosszák azoknak az intézményeknek, akik rászorulókat látnak el. Ma több mint 300 szociális intézményt, ételosztásokat, nappali melegedőket, sőt általános iskolákat támogatnak étellel Berlinben. Németországnak jelenleg több mint 770 városában működik hasonló szervezet.

Hogy miként lehet egy ekkora önkéntes szervezetet működtetni? Először is a lelkes önkéntesek kialakítottak egy stabil élelmiszeradományozói hálózatot azokból, akik rendszeresen ellátják a szervezetet áruval. Extra adományokat is kapnak néha. Ha felhívja a Tafelt az adományozó, ők azonnal elmennek érte. Pénzadománnyal is sokan támogatják a szervezetet, és ha valaki egyesületi tag, havi 3 euróval szintén hozzájárul a projekt fenntartásához.

A munkatársak először kizárólag önkéntesek voltak.⁶³ Most, hogy hatalmassá nőtt a feladat, 12 főállású dolgozójuk van, és a jelenlegi 350 önkéntesen kívül MAE-ban részesülők és közmunkások alkalmazása is módjukban áll.

⁶² www.berliner-tafel.de

⁶³ Az egyesület elnöke most is önkéntes. Az épületben van egy irodája, ahol néha családi tanácsadást tart, hogy keresetét azzal biztosítsa.

A Berliner Tafel sikeres működéséhez az is hozzájárul, hogy rendszeres szereplői a médiának. A hír pedig, hogy van egy szervezet, amely segít eljuttatni a megfelelő helyre a megmaradt élelmiszert, szájhagyomány útján is terjed.

Eleinte nem volt saját raktárunk, hanem az üzletekben válogatták ki az árut és rögtön szállították is a helyszínre. Jelenlegi helyükön 2006 óta vannak, amikor is a Laib und Seele mozgalommal (lásd lejjebb) nagyot nőtt a szervezet. A nagyraktár most arra szolgál, hogy a Berliner Tafel 16 autója reggel kimegy a boltokba, és beszállítja az árut – havonta 550.000 kg élelmiszert. A raktárban a dolgozók átválogatják, majd kiszállítják a szociális intézményekbe és az aznapi Laib und Seele helyszínekre.

Mindezen kívül van két „gyerekéttermük” is Berlinben, ahol a gyerekek mindössze 1 euróért háromfogásos ebédet kapnak.

Laib und Seele⁶⁴ (Szívvel-lélekkel)

A Hartz-törvények bevezetése után Németországban egyre inkább nőtt az igény arra, hogy ne csak szociális intézmények, hanem háztartások is hozzájussanak az olcsó, összegyűjtött élelmiszerhez. Ennek megszervezését a fővárosban a Berliner Tafel egyetlen központi irodájából azonban már lehetetlen volt megoldani, de az élelmiszer szétválogatása sem volt megoldható helyben az üzletekben ekkora mennyiségnél.

Hogy ne kelljen helyiségért bérleti díjakat fizetni, az evangélikus egyház templomai nyitották meg kapuikat, és ők adnak helyet az élelmiszer szétválogatásának és szétosztásának. Az evangélikusok erre felül különben is nyitottak arra, hogy az istenházát ne csak az istentisztelet házának tekintsék, és gyakran művelődési házzá, koncertteremmé, bálteremmé alakítják át.

Jelenleg 44 Laib und Seele helyszín van Berlinben, ami annyit jelent, hogy hetente 45.000 rászoruló ember kap 1 euróért élelmiszercsomagot.

Egyes templomokban olyannyira virágzik a projekt, hogy már nem is veszik igénybe a Berliner Tafel szállítását, hanem önmaguk alakítottak ki a környékükön olyan kapcsolatokat, amelyekkel a heti élelmiszeradagot a hozzájuk betérőknek garantáltan biztosítani tudják.

Ilyen első fogadóintézményem, a N6 fentartójának központi temploma is, a Passionskirche, ahol csütörtökönként délben kezdik osztani az élelmiszert a rászorulóknak. Előtte élelmiszerboltokból, éttermekből, piacokról összegyűjtik azt az élelmiszert, pékárut, zöldséget, gyümölcsöt, amit ott már kidobnának, mert az áru szavatossági ideje lejárt, vagy nemsokára lejár, esetleg nem olyan szép az áru, vagy egyszerűen nincs kedvük kiválogatni a romlott közül az ép és szép gyümölcsöt.

Élelmiszerosztáskor először a lelkész mond néhány perces köszöntőt. Aztán mindenki kap egy cédulát, amelyen feltüntetik, hogy hány felnőtt és hány gyerek él a háztartásukban. Utána az asztalokon kipakolt árut sorban végig lehet nézni, mint a piacon. Az asztal mögött álló önkéntesek megnézik, hogy hány fős a háztartás, és az alapján kínálják az árut. Így több szatyornyit élelmiszert össze lehet gyűjteni, mindezt 1 euróért.

A templom másik része antikváriumként működik. Az első könyv ingyenes, a második 50 cent. Amíg az ember az élelmiszorsorban vár, olvasgat vagy beszélget a padban, vesz egy szintén nagyon olcsó kávét, vagy a használt ruhák között válogat.

A vásárlók általában nem kimondottan a hajléktalanok, hanem a környék szegény emberei.

Ahogy egy beszélgetésünk alkalmával a lelkész megfogalmazta, a projekt lényege elsősorban a találkozás, hogy az emberek ne érezzék magukat egyedül, másrészt pedig az, hogy kevés pénzért vegyék meg a dolgokat, kikerülve az első gazdaságot, harmadrészt pedig, hogy az ismerkedések révén bartel-üzleteket tudjanak kötni – például németet tanítsanak nadrágvarrásért cserébe és hasonlók.

Egy alkalommal én is segítettem az ételosztásban, sőt már előtte való nap is elmentem az előkészületre, ahol a rohadt kivit válogattam ki a jók közül. Közben döbbsentem gondoltam arra, hogy az ilyen sok finomság azelőtt a kukában landolt, és ahol nincs ilyen projekt, most is oda kerül. Csütörtökön rengetegen voltak, mert 30-a volt, és mindenkinek üres volt a pénztárcája. Majdnem három órán keresztül osztottuk az élelmiszert, és az én sütipultom egy óra alatt kiürült. Az önkéntesek között sok olyan van, aki először az ételosztásra járt, és aztán a munkába is bekapcsolódott.

Ami az egészben lenyűgözött, az az volt, hogy a Laib und Seele nagyon jól és jó hangulatban működik. Az emberek jönnek, olvasnak a padokban, beszélgetnek, válogatnak a ruhák között, és értékes embernek tartják magukat, mert a segítők is annak tartják őket. Mindennek a megszervezéséhez persze nagyon sok munka kell, és sok önkéntes aktivitása. Mert fizetést csak a lelkész kap.

Eins mehr! (Egyel többet!)

Minden hónap első péntekén Berlin valamelyik Kaiser's élelmiszerüzletében kerül sor a Laib und Seele-nek erre az önkéntes élelmiszergyűjtő akciójára.⁶⁵

Az egyikén én is részt vettem. Két és fél órán keresztül osztottam a vásárlóknak a szórólapokat és közben elmondtam nekik, hogy ha a vásárlásnál eggyel több élelmiszert vesz, lehetőleg tartóssat, akkor azt mi szétosztjuk a rászorulóknak között. Délután fél kettőtől fél hétig 10 banánosdoboz élelmiszert, egy banánosdoboz kozmetikumot és egy befőttesüveg készpénzt gyűjtöttünk össze másodmagammal.

Érdekes volt, hogy a férfiaknak mindig nagyon pontosan meg kellett mondani, mit vegyenek. Ha azt mondtam nekik, hogy mondjuk csokit meg paradicsomszószt, akkor azt vettek. A nők sose kérdeztek, csak ránéztek az előttem álló bevásárlókocsira és bólintottak. Persze volt olyan is, aki azt mondta, ő ugyan nem vásárol semmit, mert abból a Kaiser'snek is haszna van.

Végezetül – amit láttam

Amint a bevezetőben megfogalmaztam, berlini szakmai gyakorlatom elsődleges céljával az alkoholbeteg hajléktalan emberek számára nyújtott szolgáltatásokkal, azok típusaival való megismerkedést tűztem ki magam elé. Kíváncsi voltam arra, hogy ezek a szolgáltatások milyen vezérelvek szerint működnek, illetve hogy létezik-e jól funkcionáló

⁶⁵

A Laib und Seele és az Eins mehr! akciókon összesen 1.200 önkéntes dolgozik.

ellátás nem absztinens alkoholbeteg hajléktalanok számára a német fővárosban. Szerettem volna átfogó képet kapni a város hajléktalanellátásáról és a rendszer működéséről. Mindezt úgy kívántam megvalósítani, hogy rövid intézménylátogatásaim szervezésénél ügyeltem arra, hogy lehetőleg minden típusú szolgáltatásra lássak példát, miközben már a gyakorlat megkezdése előtt és a gyakorlat alatt is sok időt fordítottam a törvényi szabályozások tanulmányozásának, és utánaolvastam a finanszírozási módok és általában véve a szociális pénzbeni ellátások rendszerének.

Előtanulmányomban azt is megfogalmaztam, hogy fő céljaim mellett milyen témák érdekelnek leginkább, amelyekről szívesen gyűjtenék több tapasztalatot:

„szeretnék aktívan részt venni a terápiás és segítő foglalkozásokon egyéni vagy csoportos formában. Főként az ügyfelek motiválásának módjaira vagyok kíváncsi. Ha van rá lehetőség, szeretnék részt venni a szakmai teameken, hogy új teamvezetési technikákat figyelhessek meg.

Heti egy napot szakirodalom olvasásával, további egyet más szolgáltatók megismerésével szeretnék eltölteni, elsősorban olyan szolgáltatókkal, amelyek Magyarországon, Budapesten ismeretlenek – mint például a Rendőrök a Hajléktalanokért Egyesület.⁶⁶

Az addiktológiai témán kívül különösképpen az intézmények HR-politikája, valamint más szociális és egészségügyi szolgáltatókkal való kapcsolattartása érdekel.

Szeretnék önkéntesekből álló szolgáltatásokat is meglátogatni – például az ételgyűjtő-ételosztó Berliner Tafelt.

Szeretném, ha olyan tutorom lenne, akivel jó kapcsolatot tudok kialakítani, mindennap konzultálhatok vele, ami segítheti az intézmény és az ellátás minél pontosabb megértését számomra. És végül szeretném, ha arra is lenne majd lehetőségem, hogy a mi ellátásunk rendszerét bemutassam. Szeretnék olyan szakmai kapcsolatokat kialakítani, amelyeket az utánam következők is hasznosítani tudnak.”

Kérdéseimre a kilenc hét alatt sikerült válaszokat találnom, céljaimat szinte maradéktalanul sikerült megvalósítani.⁶⁷

A nem absztinens alkoholbeteg hajléktalan emberek ellátására vonatkozóan megismertem Berlinben egy szenvedélybeteg-kezelési metódust, amely nagyon apró lépésekben halad az ügyféllel az absztinencia felé. Láttam, milyen sokat segít az ügyfelek állapotán, ha a szenvedélybeteg-ellátó és a hajléktalanellátó intézmények szorosan együttműködnek. Sokat számít, ha az ügyfél jó tanácsadóhoz kerül, legyen az önkormányzati szociális munkás, szenvedélybeteg tanácsadó munkatársa, gondnok, vagy a Szociálpszichiátriai Szolgálat munkatársa, aki felméri, hogy mi a legfőbb(!) gondja, ami miatt az élete megakadt. Ha a szenvedélybetegsége az, nem jó helyen számára egy hajléktalan átmeneti szállás, de olyan hely sem, ahol más felépülési stádiumban lévő szenvedélybetegeket kezelnek. Lehet, hogy egy teljesen absztinenciaképtelennek tűnő hajléktalan ember olyan szállón van legjobb helyen, ahol első látásra úgy tűnik, nem is cél az absztinencia, mert hosszú hónapokig csak arra törekszenek, hogy az ügyfél egyen és tisztálkodjon rendszeresen.

Berlinben olyan szolgáltatási hálót ismertem meg, amelyben rengeteg lépcsőfok van a hajléktalan- és a szenvedélybeteg-ellátásban egyaránt, így sokkal könnyebb megtalálni az ügyfél számára legmegfelelőbb helyet.

A német hajléktalanellátásra általában véve jellemző, hogy decentralizált és heterogén. Decentralizált, mert a legtöbb feladat a helyi önkormányzatok hatáskörébe tartozik. Ez a felépítés abból a német hagyományból táplálkozik, hogy a rászoruló emberen először a szűkebb, majd a tágabb környezete próbáljon segíteni, és csak legvégső esetben az állam.

⁶⁶ <http://www.goethe.de/Ins/jp/lp/prj/obd/oid/lks/deindex.htm>

⁶⁷ A Rendőrök a Hajléktalanokért Egyesületet sajnos sem telefonon, sem e-mailben nem értem el. Valószínű, hogy jelenleg nem működnek.

Heterogén, mivel minden önkormányzat eltérően működik. Berlinben például, amint arra a beszámolóban több példát is hoztam, a kerületi önkormányzatok feladataikat gyakran más szervezeteknek adják tovább.

A következő fontos különbség a magyar rendszerhez képest, hogy az eljárási rendekben sehol nem találunk automatizmusokat. Az ügyfeleknek személyesen kell igényelniük mindent az önkormányzatnál, amely a szolgáltatásokat finanszírozza. És önkormányzaton helyben döntenek el, hogy az illető mit kap.

Láttam, miként működik egy olyan rendszer, ahol az önkormányzatok feladata, hogy minden hajléktalan embert elhelyezzenek valahol és ellátásukat fizessék. Megfigyelhettem azt is, hogy ez milyen sokban hozzájárul ahhoz, hogy csökkenjen az utcán élők száma, illetve hogy így nem azok az emberek élnek az utcán, nem olyan helyeken és nem úgy, ahogy nálunk, Budapesten.

Egy olyan rendszert ismertem meg, ahol külön kezelik a szállásslolgáltatást és az ügyfeleknek nyújtott szociális segítséget, és nem várják meg, amíg valaki elveszti a lakását. És ez nagyon jó.

Láttam, milyen olajozottan működik egy olyan önkénteseken alapuló hatalmas szervezet, mint a Berliner Tafel. De azt is láttam, hogy milyen, amikor bizonytalan egy szociális munkás munkahelye, amikor nem tudja, hogy a következő hónapokra meghosszabbítják-e a munkaszerződését, és amikor munkanélküliként kezelik, miközben a szakmájában dolgozik, és mindez a dolgozónak és ügyfeleinek mennyire rossz.

A berlini kollégáknak sokat meséltem a magyarországi ellátásról, mert érdekelte őket. Az utolsó munkanapomon sikerült egy hosszabb előadást is tartani a foadadóintézményemnél, és ez számomra nagyon tanulságos volt. Izgalmas volt úgy magyarázni, hogy már segíteni tudtam a német rendszer felől megértetni a két ellátás közti különbségeket.

A cégtulajdonos azt találta a legérdekesebbnek, amikor neki beszéltem a magyar ellátásunkról, hogy nem mi határozzuk meg kizárólag a szolgáltatásaink árát, ahogy ő teszi a rezszi- és bérköltések alapján. Egy szociális munkás azt rakta össze, hogy Magyarországon bizonyosan sokkal inkább névtelenek tudnak maradni a hajléktalanok, nem úgy, mint Berlinben, ahol minden adósságbehajtó hivatal megtalálja őket, amint az bekerül az ellátásba.

A GEBEWO szervezet képviselőivel szakmai gyakorlatom óta is találkoztam már, amikor június elején nálunk jártak Budapesten. Ők például azt szűrték le a mi ellátásunkból, hogy nálunk sokkal inkább minden az álláskeresésre van kihegyezve.⁶⁸

És végül: Berlinben egy zöld nagyvárost ismertem meg, olyat, ahol érezni és látni lehet az évszakok változását, és ahol alig van forgalmi dugó, mert mindenki biciklizik, és ez nagyon jó. Megtapasztaltam azt is, hogy milyen izgalmas és színes ennek a nagyvárosnak a mindennapi élete, és milyen jól érzik benne magukat azok, akik normálisak, és azok is, akik bolondok. A „tüchtig” kiskertekben kertitörpék közt a fűszálakat is vigyázba állítók és az éjszakai életet élő, régi foglalt házakban filmeket vetítő szubkultúraemberek. Sőt, azok is, akik nappal normálisak, este bolondok. A hippik, a yuppie-k, a keletiek, a nyugatiak.

⁶⁸ Ahogy mások bennünket látnak, szintén érdekes. Az egyik kolléganőtől hallottam: „Budapest? Ja igen, az a város, ahol olyan gyorsan mennek a mozgólépcsők!” Gondolna erre valaki? A keletnémetek szeme pedig ragyog a nosztalgiától, amikor annyit mondunk, hogy Ungarn, hiszen Magyarország az egyike volt annak a három-négy országnak, ahová ők a rendszerváltás előtt utazhattak. Minden keletnémet szívesen és hosszan tud mesélni a hetvenes évekbeli balatoni élményeit, erre jó, ha minden Berlinbe utazó magyar felkészül!

Berlinben minden folyamatos mozgásban van. És a berliniek büszkék arra, hogy aktív alakítói saját életüknek. Büszkék például protestkultúrájukra, arra, hogy ha a többség véleményével ellentétes az ő véleményük, annak hangot mernek adni, és az utcára mernek vele menni. Berlinben úton-útfélen demonstrálóba botlik az ember. Tüntetnek a munkásmozgalmi aktivisták a minimálbér bevezetéséért, a környezetvédők az autómentes városért, a sri lankai tamirok a szabadágukért, a foglalt házak lakói a lakhatásukért. Mindennek az alapja, hogy tudnak közösségben, közös célokért, közös jogokért együttgondolkodni. És ez nagyon jó.

Berlini tartózkodásom alatt végül megtapasztaltam azt is, hogy milyen kizökkenni az itthoni rutinból és résztvevőn megfigyelni egy másik kultúrát, összerakni magamban egy idegen rendszert, kipróbálni magam és meglátni a határait, új kapcsolatokat szerezni odakint és megőrizni a régiket idehaza.

Persze, tudom, korántsem láttam és nem tapasztaltam meg minden fontos, hasznos és érdekes dolgot a berlini hajléktalanellátásról. De ha minél többen gyűjtünk külföldi szakmai tapasztalatokat, annál kreatívabban tudunk saját ellátásunkon jobbításán dolgozni.

Remélem, hogy sokan kedvet kapnak és beszámolómból ötletet merítenek szakmai gyakorlataikhoz.